

Aan:	de gemeenteraad	Van team:	Omgeving
Portefeuillehouder:	Burgemeester De Boer	Adviseur:	Judith Koning
Betrokken portefeuillehouder:	Wethouders Bais, Camara, De Vrij, Nanning, Van Diepen en Wagner	E-mail:	j.koning@denhelder.nl
Classificatie:	Openbaar	Kenmerk:	0000500462
Datum voorstel: 14 oktober 2025			

Onderwerp: Voorstel tot het vaststellen van de contouren voor de integrale strategische visie 2050

Publiekssamenvatting:

Den Helder staat voor een groot aantal uitdagingen, waar we nú op in moeten spelen. Zo voorspelt het CBS een krimp van 13,9% in de bevolking als gevolg van ontgroening en vergrijzing. Als we niets doen komt hiermee het voorziene inwoneraantal in 2050 ruim onder de 50.000 en komt het voortbestaan van voorzieningen in gevaar. Verder heeft onze stad te maken met een sociaal economische kwetsbaarheid en zijn we economisch afhankelijk van de Koninklijke Marine. Naast deze uitdagingen zijn er echter ook een aantal kansen. Zo kunnen we bijdragen aan nationale transitieopgaven rondom wonen, veiligheid en energietransitie. Om zowel op de uitdagingen als kansen in te spelen wordt er een integrale strategische visie en agenda 2050 opgesteld. De eerste stap om tot deze visie en agenda te komen betreft het vaststellen van de contouren voor de integrale strategische visie 2050 bestaande uit procesmatige uitgangspunten, vertrekpunten en het benoemen van drie bestuurlijke strategische thema's (sociale veerkracht, brede draagkrachtige economie en een unieke leefomgeving). De contouren worden nu ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. Vervolgens worden deze contouren in 2026, in samenspraak met de gemeenteraad, uitgewerkt tot een integrale strategische visie en agenda 2050.

Geadviseerd besluit:

1. De gemeenteraad besluit de contouren voor de integrale strategische visie 2050 vast te stellen.

Aanleiding en context

Den Helder staat voor een groot aantal uitdagingen, waar we nú op in moeten spelen. Zo voorspelt het CBS een krimp van 13,9% in de bevolking als gevolg van ontgroening en vergrijzing. Als we niets doen komt hiermee het voorziene inwoneraantal in 2050 ruim onder de 50.000 en komt het voortbestaan van voorzieningen in gevaar. Verder heeft onze stad te maken met een sociaal economische kwetsbaarheid waarbij er sprake is van een opeenstapeling van achterstanden (zoals een laag gemiddeld inkomen, laag opleidingsniveau, meer vroegtijdig schoolverlaters en bovengemiddeld gebruik van voorzieningen in vergelijking met de rest van Nederland). Tot slot zijn we economisch afhankelijk van de Koninklijke Marine, waardoor we sterk beïnvloed worden door ontwikkelingen bij Defensie.

Naast de uitdagingen waar we voor staan zijn er ook een aantal kansen voor Den Helder. We kunnen een bijdrage doen aan nationale transitieopgaven rondom wonen, veiligheid en energietransitie. Zo is er bij ons nog ruimte voor woningbouw, gaat de Koninklijke Marine uitbreiden en hebben wij met onze ligging aan de Noordzee een goede positie om bij te dragen aan de energietransitie.

We moeten bovenstaande uitdagingen het hoofd bieden en daarbij de kansen aangrijpen die er zijn. En dat kunnen we niet alleen. We hebben onze partners en medeoverheden (regio, hoogheemraadschap, provincie, rijk en Europa) hiervoor nodig. Met onze partners moeten we onze krachten bundelen en gezamenlijk naar een stip op de horizon toe werken. Dat doen we middels de stedelijke positionering als Blue Port. Daarnaast zijn de medeoverheden van cruciaal belang. De medeoverheden hebben we nodig om ruimte te krijgen (voor bijvoorbeeld meer woningbouw), extra geld te investeren en randvoorwaardelijke zaken (zoals bereikbaarheid) te verbeteren. De integrale strategische visie en agenda 2050 geeft de noodzakelijke basis om deze medeoverheden te bereiken en hierbij in te spelen op hun (investerings)agenda's.

Een gedragen integrale strategische visie en agenda opstellen kost tijd. Gelijktijdig is er nu al actie nodig omdat een heel aantal zaken bij medeoverheden op dit moment in ontwikkeling is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het programma Vitale Regio's in de Kop, het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, de provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking van de nota Ruimte. Daarop kan en moet Den Helder juist nu haar belangen inbrengen en sturen op een gunstige uitkomst voor de gemeente. Daarbij lopen er ook nog verschillende nationale programma's waar we op in moeten spelen zoals de Regionale Energie Strategie (RES), Verbindingen Aanlanding Wind Op Zee (VAWOZ), Verstedelijking & Wonen en het Programma Bescherming Noordzee Infrastructuur (PBNI).

Om zowel een gedegen proces te doorlopen als in te spelen op actuele zaken zijn, zoals in de startnotitie Den Helder 2050 ook al is toegelicht, twee stappen uitgewerkt om tot een integrale strategische visie en agenda 2050 te komen:

1. Opstellen kader: In 2025 worden de contouren van een strategische visie bestaande uit vertrekpunten en drie bestuurlijk strategische thema's uitgewerkt. Deze contouren worden middels dit raadsvoorstel ter besluitvorming aan u aangeboden. Enerzijds geven deze contouren de basis om de komende maanden input te geven op alle zaken die bij medeoverheden in ontwikkeling zijn. Anderzijds vormt het een startpunt om in 2026 verder in gesprek te gaan met de (nieuwe) gemeenteraad.

2. Uitwerken visie en agenda: In 2026 worden de contouren aangescherpt en gecomplementeerd door de drie bestuurlijke strategische thema's uit te werken in focuspunten/doelen en deze te voorzien van cijfermatige onderbouwingen. Dit wordt gedaan in samenspraak met de (nieuwe) gemeenteraad. Vervolgens wordt dit, in de vorm van de integrale strategische visie en agenda 2050, ter besluitvorming aan u aangeboden in november 2026.

Doelen en resultaten

Een scherp toekomstperspectief voor Den Helder 2050 met strategische doelen waar we naar toe werken. Dit geeft een focus waar we ons op de lange termijn op richten. Het vormt een stevig fundament om ons te positioneren richting medeoverheden en in te spelen op het beleid en (investerings-)agenda van deze medeoverheden.

Kaders en omstandigheden

- Strategische visie 2020 waarin de overkoepelende strategische doelen waren opgenomen voor Den Helder.
- Overkoepelende beleidskaders voor Den Helder:
 - De Omgevingsvisie "Koers op een sterke thuishaven" geeft inzicht in de manier waarop we de leefomgeving willen behouden, gebruiken en doorontwikkelen.
 - De Regiovisie Sociaal Domein van de Kop van Noord-Holland 2024-2029 richt zich erop dat alle inwoners de kans krijgen om veilig op te groeien, zich te ontwikkelen, een opleiding te volgen, te werken, mee te doen in de maatschappij en gezond oud te worden.
 - Het Helders Perspectief 2.0 richt zich op de groei van Den Helder met een focus op het behouden en aantrekken van inwoners en werknemers door Den Helder te positioneren als aantrekkelijke stad om te wonen, werken, leren en recreëren.
- Startnotitie Den Helder 2050 (door u vastgesteld op 10 juni 2025) waarin is toegelicht dat Den Helder op een kruispunt staat van opgaven, nieuwe kansen en toenemende afhankelijkheid van externe samenwerking en middelen. Met Den Helder 2050 wordt hierop ingespeeld en kunnen we ons goed positioneren richting partners en medeoverheden, met als doel onze krachten te bundelen. Den Helder 2050 wordt opgebouwd uit drie bouwstenen: de stedelijke positionering als Blue Port, de integrale strategische visie/agenda 2050 en de public affairs strategie.
- Amendement (A10.1) van de gemeenteraad van 10 juni 2025 waarin het college werd opgedragen zich te beperken tot maximaal drie prioritaire thema's, met aantoonbare directe meerwaarde voor Den Helder.
- De bespreknotitie contouren integrale strategische visie 2050 waarin de vertrekpunten en drie bestuurlijk strategische thema's zijn uitgewerkt.

Argumenten en alternatieven

De contouren van de integrale strategische visie 2050 zijn geformuleerd op basis van de overkoepelende beleidskaders die al eerder door u zijn vastgesteld (Omgevingsvisie Den Helder, regiovisie Sociaal Domein en het Helders Perspectief). De contouren bestaan uit een aantal inhoudelijke vertrekpunten en de drie bestuurlijk strategische thema's. Het is nog geen visie met daarbij een agenda. Dat wordt volgend jaar pas uitgewerkt in samenspraak met de (nieuwe) gemeenteraad. Vervolgens wordt dit in november 2026 ter besluitvorming aangeboden aan de gemeenteraad.

Inhoudelijke vertrekpunten

De inhoudelijke vertrekpunten bestaan uit de volgende elementen:

1. *We gaan door op de al ingezette lijn.*
Hierbij zetten we in op het versterken van de stad en het benutten van onze onderscheidende elementen (zoals de ligging aan zee, de aanwezigheid van het cultureel historisch erfgoed + landschap, de stedelijke vernieuwing na de wederopbouw, het stadshart/Willemsoord als centrumgebied voor de regio, de civiel-militaire samenwerking die er is in onze stad). Succesvolle lopende programma's en initiatieven die bijdragen aan het versterken van de stad zetten we door. Denk hierbij aan het afmaken van de lopende projecten rondom de stedelijke vernieuwing, het Maritiem Cluster en de Alliantie Kansrijke Buurten. En lopende zaken die nog onvoldoende op orde zijn, zoals onze aanwezigheid in de wijken of de toekomstpositie van de Stelling van Den Helder, geven we prioriteit.
2. *We zetten in op (verdere) groei.*
Ook al bouwen we de voorgenomen 1500 extra woningen, door de ontgroening en vergrijzing enerzijds en de afname van aantal mensen per huishouden anderzijds, is de bevolkingsprognose voor Den Helder negatief. We zien echter mogelijkheden om de bevolking op zijn minst gelijk te houden en zelfs te laten groeien. Daar zijn ook kansen voor (mensen vertrekken uit de Randstad, het aantal arbeidsplaatsen in Den Helder neemt toe), maar tegelijkertijd moeten we hard werken om deze kansen te realiseren en zijn we hierbij ook gedeeltelijk afhankelijk van medeoverheden. Denk bijvoorbeeld aan het bouwen van extra woningen. Hier moeten we wel ruimte van krijgen vanuit de provincie en het rijk want die bepalen de kaders over waar en hoeveel er extra gebouwd mag worden.
3. *Sociaal economisch kwetsbaar*
Zoals bij de aanleiding al toegelicht is Den Helder sociaal economisch kwetsbaar en is er sprake van een opeenstapeling van achterstanden. Waarbij we zien dat problematiek vaak over gaat van generatie naar generatie. Om dit te doorbreken zijn gemiddeld twee generaties met een focus op een lange termijn aanpak nodig.
4. *Bijdragen aan nationale transitieopgaven*
Er zijn kansen om bij te dragen aan nationale transitieopgaven rondom wonen, veiligheid en energietransitie. Den Helder is daarom relevant voor onze medeoverheden. We kunnen ons hierbij positioneren vanuit onze eigen belangen en tegelijkertijd bijdragen aan de agenda's van medeoverheden.

Drie bestuurlijk strategische thema's

De drie bestuurlijk strategische thema's zijn opgesteld op basis van de bovenstaande vertrekpunten. Om de sociaal economische kwetsbaarheid aan te pakken en de positie van onze inwoners te verbeteren, is het eerste thema sociale veerkracht. Daarnaast richten we ons op een brede draagkrachtige economie, om zo minder afhankelijk te zijn van de ontwikkelingen bij Defensie. We willen immers niet nog een keer tot stilstand gebracht worden in onze ontwikkeling als de Koninklijke Marine in de toekomst onverhoopt toch weer gaat krimpen. Tot slot is het thema unieke leefomgeving geformuleerd. Dit richt zich op het goed en fijn kunnen wonen en recreëren voor onze huidige en toekomstige inwoners. Per thema is de hoofdlijn van onze ambitie uitgewerkt:

1. Sociale veerkracht

We verbeteren de sociaaleconomische positie van onze inwoners. Er is gemeenschapszin en samenhang in de stad. Onze inwoners zijn gezond, weerbaar, (financieel) daadkrachtig en veilig. We bieden een kansrijke leefomgeving met voldoende leer-, werk- en ontwikkelmogelijkheden. Ook zijn er voorzieningen in de nabijheid zoals sport, cultuur, ontspanning, zorg en welzijn.

2. Brede draagkrachtige economie

Den Helder is de hoofdstad van de Noordzee waar verschillende economische pijlers samenkomen: defensie, energietransitie en toerisme. We bieden de Koninklijke Marine een goede basis zodat zij kunnen zorgen voor de veiligheid van ons land en de wereld. Ook is er aanvullende bedrijvigheid rondom de defensie-industrie. Daarnaast vormt het civiele deel van de haven vormt de basis voor onderhoud van de moderne energievoorzieningen op en rond de Noordzee. Tot slot maakt ons maritieme historisch karakter en de aanwezigheid van zowel de Noordzee als Waddenzee van Den Helder een toeristische trekpleister.

3. Unieke leefomgeving

Voor zowel onze huidige inwoners als nieuwe inwoners is het aantrekkelijk om in Den Helder te wonen en recreëren. Er zijn mogelijkheden om in de stad, aan zee of in een dorp te wonen. En de recreatiemogelijkheden zijn veelzijdig. We blijven onze unieke elementen benutten en versterken. Aan de ene kant hebben we de stad met cultuurhistorisch erfgoed, voorzieningen en levendigheid. Aan de andere is er rust, ruimte en natuur door de aanwezigheid van de zeeën, strand, duinen en polder.

Input commissie Bestuur & Middelen

De vertrekpunten en drie bestuurlijk strategische thema's zijn in een bespreknotitie voorgelegd aan de commissie Bestuur & Middelen van 22 september 2025. De grote lijn van de reacties zijn hieronder opgenomen en voorzien van een toelichting.

Suggestie voor uitstel

Tijdens de commissie was een suggestie die meerdere keren langskwam om de besluitvorming over de contouren aan de nieuwe gemeenteraad over te laten om zo niet over het graf te regeren. Dit wordt ontraden vanwege de urgentie om nu en in de komende maanden input te geven op lopende processen bij de medeoverheden. Visies en agenda's bij medeoverheden worden nu gevormd. Denk hierbij onder meer aan het programma Vitale Regio's in de Kop, het Ontwikkelperspectief Noord-Holland Noord, de provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking van de nota Ruimte. We moeten daar de komende maanden onze input op geven, anders zijn we te laat om deze zaken nog te beïnvloeden. De vaststelling van de thema's zijn nodig om proactief vanuit de raad de ontwikkelingen bij deze medeoverheden te beïnvloeden. Daarnaast geeft het een duidelijk startpunt om volgend jaar, in afstemming met de nieuwe gemeenteraad, de integrale strategische visie en agenda 2050 uit te werken. Hierbij kunnen de contouren verder worden aangescherpt of desgewenst worden aangepast door de (nieuwe) gemeenteraad. Tot slot gaat het bij deze contouren over de grote lijnen van onze ambities op de langere termijn, dit dient een brede basis te geven voor de gemeente (zonder dat het steeds wijzigt door bijvoorbeeld zaken die op de kortere termijn spelen).

Samenhang en verbinding met andere initiatieven

Er is onduidelijkheid over hoe verschillende zaken zich tot elkaar verhouden zoals het Helders Perspectief, Blue Port, de integrale strategische visie, het Ontwikkelperspectief, Maritiem Cluster, Kansrijke buurten etc. We begrijpen dit want er spelen gelijktijdig verschillende zaken. Om u meer inzicht te geven is er in de bijlage een overzicht toegevoegd over hoe de verschillende zaken zich tot elkaar verhouden.

Zaken dubbel

Daarnaast werd de zorg geuit dat zaken dubbel gedaan worden. Dat is uitdrukkelijk niet de bedoeling. Het doel met de integrale strategische visie en agenda 2050 is juist overzicht aan te brengen over wat er speelt, zodat er een kapstok ontstaat voor al het onderliggend beleid en er een basis is om prioritering te kunnen aanbrengen. Het geeft weer waar we op inzetten (dat geeft ook leidraad naar de ambtelijke organisatie) en waar extra bestuurlijke sturing of aandacht voor moet komen. Daarbij geeft de visie een basis waarop bestuur en organisatie kunnen voortbouwen in verschillende processen richting medeoverheden, zodat ons belang en onze boodschap juist efficiënter kunnen worden opgesteld en ingebracht richting medeoverheden.

Effect op inwoners

Tijdens de commissie werd gevraagd naar het effect op onze inwoners. Met het vaststellen van de contouren is er niet zo zeer een direct effect op onze inwoners, maar wordt wel de basis gelegd om ons te positioneren richting medeoverheden en onze gemeentelijke agenda verder uit te voeren. En dat heeft uiteindelijk weer effect op onze inwoners, zowel voor de huidige als toekomstige generaties. Doordat er bijvoorbeeld extra geïnvesteerd kan worden in de wijken (zoals nu het geval is met het Volkshuisvestingsfonds), er meer woningen gebouwd kunnen worden, er goede opleidingen zijn, interessante banen te vinden zijn en de leefomgeving steeds fijner wordt. Bij de uitwerking van de thema's in 2026 wordt het effect op onze inwoners als leidraad meegenomen.

Participatie

De participatie is voor een aantal van u een aandachtspunt. Bij het opstellen van deze contouren heeft geen extra participatie plaatsgevonden omdat we ons gebaseerd hebben op de al vastgestelde overkoepelende kaders (Omgevingsvisie, regiovisie sociaal domein en Helders Perspectief). Hier heeft toentertijd al participatie voor plaatsgevonden. Nu nogmaals input ophalen bij inwoners is dubbelop. Daarnaast gaat het nu om bestuurlijk strategisch thema's aan te wijzen. Dit staat ver van onze inwoners af. Wanneer in 2026 de uitwerking gemaakt wordt van de drie thema's, vindt er wel participatie plaats. Het helpt daarbij als we ons dan kunnen baseren op door u vastgestelde vertrekpunten en thema's. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van stadsdialogen of raadcafé's. We staan hierbij open voor wensen of suggesties vanuit de gemeenteraad.

Nut en belang van samenwerking met medeoverheden

Het nut en belang van samenwerking met medeoverheden wordt door sommige van u betwist. Voor het college staat het nut en belang echter voorop. Allereerst hebben we grote investeringen kunnen doen door steun van medeoverheden, denk bijvoorbeeld aan de stedelijke vernieuwing. Maar ook op dit moment zijn er nog verschillende programma's die worden vormgegeven met steun van medeoverheden, zoals het Maritiem Cluster, de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland en het volkshuisvestingsfonds.

Daarnaast kunnen we de uitdagingen die we hebben als stad niet alleen het hoofd bieden. Er zijn extra investeringen nodig vanuit andere overheden en we zijn zelfs deels afhankelijk van de medeoverheden om zaken voor elkaar te krijgen (denk bijvoorbeeld aan vraagstukken rond wonen, bereikbaarheid, natuur, water en de haven). We moeten ons daarom wel verhouden tot de medeoverheden. Als we nu geen input geven op een aantal processen (zoals het Ontwikkelperspectief NHN, de provinciale omgevingsvisie en de Nota ruimte) bepalen de plannen van de provincie Noord-Holland en het Rijk wat er in Den Helder kan gebeuren, zonder rekening te houden met onze lokale positie en ambities.

Daarbij is een belangrijk uitgangspunt dat we zowel wat te halen (ondersteuning bij het verbeteren van de sociaaleconomische positie van onze inwoners) als te brengen (bijdragen aan nationale opgaven rondom veiligheid, energietransitie en wonen) hebben richting medeoverheden. Hierdoor is er een sterke basis om ons te (blijven) positioneren als belangrijke speler in de regio, de provincie, het land en in Europa. Door nu de contouren, en volgend jaar de visie en agenda 2050, vast te stellen is er een stevige basis om ons goed en efficiënt te kunnen verhouden tot de medeoverheden.

Alternatief

Een alternatief betreft het vaststellen van de contouren uit te stellen tot de nieuwe gemeenteraad. Dan ontbreekt er echter een door de raad vastgesteld kader waarop het college input kan geven op de lopende processen bij de medeoverheden zoals het Ontwikkelperspectief, de provinciale Omgevingsvisie en de uitwerking van de Nota Ruimte.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is niet specifiek van toepassing op dit raadsvoorstel.

Bestuurlijke vernieuwing

De integrale strategische visie geeft richting aan de belangrijke thema's waarop de gemeente Den Helder zich de komende decennia inzet, positioneert en profileert. Het brengt daarbij samenhang tussen de verschillende beleidsdomeinen. Dit is van belang want de opgaven en kansen die op ons afkomen raken meerdere domeinen, waardoor een integrale benadering noodzakelijk is. Daarnaast geeft de integrale strategische visie een stevige basis voor samenwerking met onze inwoners en partners, doordat duidelijk is waar we naar toe werken en wie we daarvoor nodig hebben. Tot slot vormt de integrale strategische visie (en agenda 2050) een belangrijk instrument:

1. Het is een strategisch bestuurlijk instrument richting medeoverheden (regio Kop, regio Noord-Holland Noord, hoogheemraadschap, provincie Noord-Holland, de rijksoverheid en de Europese Unie). Door met onze integrale strategische visie in te spelen op de opgaven van medeoverheden kunnen we van invloed zijn op hun strategische visies, agenda's en investeringen.
2. Een richtinggevend sturingsinstrument voor het langere termijn handelen van het college van B&W, de gemeenteraad en het ambtelijk apparaat. Een breed gedragen en duidelijke visie geeft de basis voor onze focus, beleidsdoelen en agenda. Het vormt een meetlat waarlangs beleid wordt afgewogen en uitvoeringsprogramma's worden opgesteld. Door de integrale strategische visie en agenda 2050 vervolgens door te vertalen naar de programma's en financiën in onze gemeentelijke planning en control cyclus kan er blijvend worden gemonitord en (bij)gestuurd op de gewenste effecten.

Financiële consequenties

Er zijn geen (directe) financiële consequenties bij dit raadsvoorstel.

Uitvoering en Planning

In 2026 worden de contouren verder uitgewerkt. Met de (nieuwe) gemeenteraad wordt besproken of de contouren bestendigd worden of aangevuld/aangepast moet worden. Vervolgens wordt de daadwerkelijke visie en agenda 2050 opgesteld, onder meer door de drie bestuurlijke thema's uit te werken in focuspunten. Dit wordt in samenspraak met de gemeenteraad vormgegeven. Het doel is om in november 2026 de integrale strategische visie en agenda 2050 ter besluitvorming voor te leggen aan de gemeenteraad.

Communicatie

De contouren worden de komende maanden als input gebruikt richting de medeoverheden. Dit vindt plaats binnen lopende bestuurlijke processen. Er vindt verder geen aparte communicatie plaats.